

TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN RESMİ İNTERNET SİTESİ SAHİPLİĞİ İLE GELİŞİMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Abdullah NARALAN*

Öz:

Belediyeler vatandaşa en yakın yerel yönetimlerden biridir. Belediyeler bölgelerindeki insanlara hizmet etmek için artan bir şekilde bilgi teknolojilerinden yararlanmak istemektedir. Günümüzde aynı anda çok sayıda kişiyi bilgilendirmek ve hizmet vermek için Internet sitelerini kurmaya başlamışlardır. Bu Internet siteleri vatandaşlara bilgi alma müracaat etme, şikayet ve dileklerini iletme imkanı vermektedir. Ancak tüm belediyelerin Resmi Internet sitesi bulunmamaktadır. Internet siteleri üzerinden verilen hizmetler de aynı değildir. Belediyelerin Internet sitesi sahipliği illerde yüksek ilçelerde ise düşüktür. Ayrıca bu farklılık bölgelere göre de değişmektedir. Internet sitesi sahipliğine etki eden çeşitli faktörler vardır. Internet kullanımı, okuryazarlık oranı, nüfus ve gelişmişlik farkının, Internet sitesi sahipliğini etkilediği düşünülebilir.

Bu çalışma Türkiye'deki belediyelerin resmi Internet sitesine sahip olmaları ile gelişmişlik arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Gelişmişlik ölçüsü olarak AB istatistiksel bölge sınıflandırması olarak bilinen NUTS sistemi ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergeleri kullanılmıştır. Çalışmada sadece resmi Internet site sahipliği incelemiş, tanıtım amaçlı ve kişisel siteler dikkate alınmamıştır. Elde edilen sonuçlar il, ilçe ve beldelere göre sayısal ve istatistiksel olarak incelenmiştir. Bu sonuçlara göre il, ilçe ve belde belediyelerinin internet sitesi sahipliği ile gelişmişlik seviyeleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetim, belediye, Internet, resmi Internet sitesi

---

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, anaralan@atauni.edu.tr

THE RELATION BETWEEN DEVELOPMENT AND MUNICIPALITIES WHICH HAVE FORMAL INTERNET WEBSITES IN TURKEY

Abstract:

Municipalities are one of the local governments which are the closest to citizen. Municipalities want to benefit from information technologies rising tendency to serve people in their region. They have begun to install the internet websites to acquaint and serve more people. The internet websites enable to citizens to obtain information, to application and to complain and wish. The numbers of municipalities which have formal internet websites are high in provinces and are low in counties. Also, this difference varies in according to regions. It could be considered that usage of internet, literacy ratio, and population and inter-regional differences in terms of development influences the ownership of internet websites of municipalities.

The aim of this study is to find out the relation between development and municipalities which have formal internet websites in Turkey. The NUTS systems which are known as AB statistical region classification and the socio-economic development indicator of counties are used as development scale. The obtained results were investigated as numerical and statistical according to province, county and community. According to those results, there is a relation between development and municipalities which have formal internet web sites of province, count and community.

Keywords: Local government, municipality, Internet, formal Internet website

GİRİŞ

Gelişen bilişim teknolojileri ve değişen bakış açılarıyla devletlerin, verdikleri kamusal hizmetlerde bu teknolojileri etkin bir şekilde kullanmak istemeleri son derece yerindedir. Sosyal devlet anlayışına göre vatandaşlarına kamu hizmetlerini en uygun en kolay ve en çabuk şekilde vermek devletin görevidir. Bilişim teknolojileri yardımıyla kamu hizmetlerini vatandaşların kullanımına sunmak demek olan “e-devlet” kavramı günümüzde çok sık kullanılmaya başlamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının verdikleri hizmetlerin uygun olanlarını alıcıların ayağına götürmesi yani, “e-devlet”, Internet denilen evrensel iletişim ağını kullanmaktadır. Bilgi verme ve bilgi alma bağlamındaki işlemlerin neredeyse tümünün elektronik ortamdan gerçekleştirilmesi Internet kanalıyla artık çok kolaydır. Bu, aynı zamanda kamudaki işgücünden enerji kullanımına kadar, kaynakların optimal kullanımını sağlamaktadır. Daha az iş gücü ile daha fazla iş, daha az bürokrasi ile daha memnun vatandaş elektronik devletin bir sonucudur.

Demokratik toplumlarda seçilmişlerin, seçenlere ve toplum geneline karşı, yerine getirdikleri hizmet ve yaptıkları işleri takdim etmede Internet siteleri, zaman ve yer sınırı olmadan etkin bir işlev yerine getirmektedir. Vatandaşların her biriyle

görüşülmesi, dilek ve şikâyetlerinin tek tek dinlenmesinin neredeyse imkânsız olduğu toplumda elektronik posta aracılığıyla görüş ve önerilerin alınması tek bir kişi ile görüşülmesi kadar basit ve kolaydır.

E-devlet uygulamalarının yaygınlaşması önündeki en büyük engel gelişmişlik ile bağlantılı olarak İnternet kullanımının yetersizliği, teknolojik bilgisizlik olarak görülmektedir. E-devlete konu olan tüm işlemlerin İnternet yoluyla yapılabilecek olması, İnternet kullanımının yetersiz ve eğitim seviyesi düşük toplumlarda fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Bu nedenle gelişmişlik ifadesi olarak toplumlarda İnternet kullanımı bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, İnternet kullanımının gelişmişlik göstergesi olarak kullanılması gibi belediyelerin İnternet sitesi sahipliğinin gelişmişlik ile ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmış yerel yönetimlerin, fonksiyonları, yapıları ve yönetim açısından değerlendirmelerine değinilmemiştir. Türkiye’deki tüm belediyelerin resmi İnternet sitesine sahip olup olmadıkları araştırılmış ve gelişmişlik ölçüleri ile aralarındaki ilişki istatistiksel olarak incelenmiştir.

I) YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetimler, yerel bir topluluğun ortak ihtiyaçlarını karşılamak gayesiyle oluşturulmuş, karar organlarının doğrudan halk tarafından seçildiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesidir (Bozkurt ve Ergun, 1998: 259). Yerel yönetimler, diğer bir deyişle mahalli idareler ifadesi en son 11.06. 2005 tarih ve 25842 sayılı resmi gazetede belirtilen Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre, il özel idareleri, belediyeler ve köyleri içine almaktadır. Ancak günlük yaşamda “yerel yönetim” denilince akla ilk gelen sadece belediyeler olmaktadır. Belediyelerin günümüz yaşantısı içerisinde etkin siyasi ve idari rolünün insanların zihinlerinde yer etmiş olması ilk akla gelen kurumu olmasının bir nedeni sayılabilir.

Belediyeler yerine getirdikleri görevler bakımından siyasi ve idari özelliğe sahiptir. Sorumlu oldukları alan içerisinde yaşayan kimselerin sosyal devlet anlayışı içerisinde ayırım yapmaksızın ihtiyaçlarının karşılanması, devletin vatandaşı yanındaki en yakın kurum olması, hesap verebilir olmaları, şeffaflık, görüş ve eleştirilere açık olmaları kendilerinden beklenen idari siyasi görevlerdendir.

A) Yerel Yönetimlerde İnternet

Son yıllarda dünya üzerinde bilgi teknolojileri ve bilgisayarlar, bölgesel ve yerel yönetimlerden hizmet alma ve yönetime katılma aracı olarak artan bir şekilde kullanılmaktadır (Musgrave, 2003: 262). Yerel yönetimler görevlerini yerine getirmede bilişim teknolojilerinden genellikle bilgilendirme amacıyla yararlanmaktadırlar. Ülkemizde yerel yönetim birimlerinden olan il özel idarelerinin valilik İnternet

sitelerinde bilgi amaçlı bir sayfası bulunmakta ancak tümünün kendilerine ait bir Internet sitesi bulunmamaktadır. Yine yerel yönetim birimi sayılan köy tüzel kişiliklerin de kendilerine ait resmi siteleri yoktur. Kişisel tanıtım amaçlı Internet siteleri bulunabilmekle birlikte çalışma konumuz dışındadır. Verdiği hizmet ve etkinlikleri bakımından belediyelerin ise Internet sitesi üzerinden hizmet verme konusundaki çabaları diğer yerel yönetim birimlerinden çok daha fazladır.

Belediyeler, Internet erişimine sahip herkesin dilediği zamanda verdikleri bir hizmetten yararlanmak veya belediye ile ilgili bilgi almak amacıyla ulaşabilmeleri için Internet siteleri kurmaktadır. Bu sayede mesai saati dışında bilgi alabileceği şikâyet ve dileklerini ve taleplerini iletebileceği bir ortam sağlanmış olacaktır. “7 gün 24 saat hizmet” klasik ifadesi ile göz ardı edilmeyecek kadar güzel bu imkândan yararlanma istekleri az çok tüm belediyelerde vardır. Kalabalık yerleşim yerleri ile küçük belde belediyelerinin Internet imkânlarından yararlanmaları konusundaki istekleri aynı olmayacağı gibi, verecekleri hizmetlerin çeşitliliği de aynı değildir. Örneğin büyükşehir belediyelerinin çevre temizlik vergisi mükellefi on binlerce kişi olabilirken bir beldede bu rakam sadece bin civarındadır. Bu noktadan hareketle belediyelerin Internet sitesine sahip olmalarında etkili olduğu düşünülen gelişmişlik ile Internet sitesi sahipliği ile arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmanın konusu olmuştur.

B) Yerel Yönetim Sitelerinin Genel Yapısı

Yerel yönetimlerin sahip oldukları siteler incelendiğinde, standart bir görünüm ve yapılarının olmadığı, içerik olarak ise genelde bölgesel tanıtım amaçlı olduğu ve belediye başkanının icraatlarının açıklanma ortamı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu siteler ayrıca belediye başkanının demokratik seçimle işbaşına gelmiş olmasının, seçmenlere karşı hesap verme ve şeffaf olma gerekliliğini karşılama amacıyla etkili bir şekilde kullanılması, yerel yönetim internet sitelerinin ortak unsurudur. Bunun yanında talep ve şikâyetlerini iletmek için elektronik posta göndermesine imkân sağlayan bağlantılar veya en azından telefon ve diğer iletişim bilgilerini de bu sitelerde bulmak mümkündür. Ayrıca “bilgi edinme kanunu” gereğince özel veya tüzel kişilerin bilgi istemeleri için gerekli formlar da bulundurulmaktadır. Bölgeyi ön plana çıkaran turistik veya coğrafik özelliklerinin bulunması site içeriklerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Sitenin görüntülenmesinde farklı dil seçeneklerinin sunulması (örnek: www.antalya.bel.tr), konaklama ve gezi ve mesire yerlerinin belirtilmesi (örnek: <http://www.tarsus.bel.tr>), zaman zaman da yerleşim yeri haritasının (örnek: www.bursa.bld.gov.tr) yer alması, belirli noktalardaki kamera görüntülerinin canlı olarak yayınlanması (www.denizli.bel.tr) yöre gelişmişliği ile yakından ilişkilidir.

Bununla birlikte yerleşim biriminin gelişmişliği ile orantılı olarak Internet üzerinden verilen hizmetler de değişiklik göstermektedir. Yerel yönetimlerin görev alanına giren, işyeri açma/çalışma başvurusu, doğalgaz abonelik veya tahsilâtı, çevre

temizlik vergisi tahsilatı, emlak ve reklam vergisi beyannamesi verilmesi online olarak verilen hizmetlerden bazılarıdır (örnek: www.ibb.gov.tr). Bu hizmetlerin, gelişmiş kabul edilen bölgelere ait yerel yönetim sitelerinin tümünde yer aldığı söylenemez. Ancak, belirtilen hizmetleri veren yerel yönetim sitelerinin tümünün gelişmiş yörelere ait oldukları, az gelişmiş yörelerde bu hizmetlerin verilmediği görülmüştür.

Site içeriklerinin güncelliği ise yine yöresel gelişmişlik ile ilişkilendirilebilir. Çalışmada, güncellenmemiş içeriğe sahip olan sitelerin az veya çok az gelişmiş sayılabilecek yörelere ait oldukları, gelişmiş veya çok gelişmiş yörelere ait yerel yönetim site içeriklerinin güncel oldukları tespit edilen bir diğer konu olmuştur.

II) TÜRKİYE’DE BELEDİYELERİN RESMÎ İNTERNET SİTELERİ

Araştırmamız sadece resmi olarak tanımlı “bel.tr” veya “bld.gov.tr” uzantılı yerel yönetim sitelerini kapsamaktadır. Belirtilen uzantılar dışında, resmi olmayan veya kişisel olarak oluşturulan yöresel tanıtım amaçlı ilçe veya belde belediye siteleri incelemeye alınmamıştır. Bu tür sitelerin genel içindeki oranı %1’i geçmemektedir. Yine çalışma verilerinin toplanmaya başladığı 2006 yılının Temmuz-Eylül aylarında “alan adı” rezerv edilmiş veya “duraklatılmış” olan belediyeler ile bilgi tutma (hosting) hizmet ücretini ödemediği için kapatılan belediye İnternet siteleri dikkate alınmamıştır. Bunun ile birlikte sayfa güncellemesi nedeniyle veya sunucudaki bir sorun nedeniyle geçici süre hizmet dışı kalmış veya erişim anında saldırıya uğramış (hacklenmiş) olduğu görülen belediye siteleri “var” kabul edilmiştir.

Yerel yönetimlere ait İnternet sitelerinin tespit edilmesinde TODAİE desteğiyle kurulan “Yerel Yönetimler Portalı” olarak bilinen www.yerelnet.org.tr sitesindeki bilgilerden yararlanılmıştır. Ancak yerel yönetimlerin kendilerine ait bilgileri girebilecekleri adı geçen siteye bilgi güncellemesi yapmadıkları için çok sayıda belediyenin İnternet adresleri burada yer almamaktadır. Aynı şekilde İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü resmi İnternet sitesi (www.mahalli-idareler.gov.tr)’ndeki “web sitesi bulunan belediyeler” başlığı altında da çok az sayıda belediyenin İnternet sitesi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca İnternet sitesi bulunan belediyelerin tümünün birlikte yer aldığı herhangi bir liste de bulunmamaktadır. Araştırma sonucu bulunan site adresleri, “alan adı”, “belediye adı”, “il adı”, “ilçe adı”, “uzantı araması”, “içerik sorgulaması” gibi yollardan biri ve/veya birkaçı ile İnternet taraması şeklinde elde edilmiştir.

Yerel yönetimlerin İnternet sitesi sayıları ile ilgili olarak 1999 yılı Mart ayında yapılan bir çalışmada Türkiye genelinde 30 belediyeye ait İnternet sitesi bulunduğu bildirilmektedir (Yıldız, 1999: 144-156). Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı bir çalışmaya göre ise 25 Ağustos 2005 tarihi itibarıyla Türkiye’de yerel yönetimlere ait 1001 İnternet sitesi bulunmaktadır (Bilgi Toplumu, 2006). Yaklaşık altı yılda geline

noktayı göstermesi bu çalışmalar oldukça önemlidir. 2005 yılında yapılan çalışmadan yaklaşık bir yıl sonra ortaya koyacağımız sonuçlar da karşılaştırma için uygun olacaktır.

Türkiye’de 81 il, 850 ilçe, 2294 belde belediyesi olarak toplam 3225 belediye bulunmaktadır (İller İdaresi, 2006). 2006 Temmuz-Eylül ayları arasında yapılan çalışmada Türkiye’de bulunan 3225 belediyeden 1298 tanesinin, “bel.tr” veya “bld.gov.tr” uzantılı resmi belediye Internet sitesi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, tespit edilen sitelerin içerikleri ve yapıları ile ilgili bir çalışma ve değerlendirmede bulunulmayıp sadece sitenin olup olmadığı üzerinde durulmuş, il, ilçe ve belde ayrımları yapılarak sınıflandırılmıştır.

A) İl Belediyeleri

Türkiye’deki 81 ilin 16’sı büyükşehir 65 tanesi ise il belediyesi statüsündedir. Yapılan çalışmayla büyükşehir statüsündeki illerin tümünün, büyükşehir dışındaki 65 il’in 61’inin belediyelerine ait resmi Internet sitesinin bulunduğu, 4 il’e ait belediye resmi Internet sitesinin ise bulunmadığı görülmüştür. İl belediyelerinin resmi Internet sitesi sahiplik oranı %95,06’dır.

B) İlçe Belediyeleri

Türkiye’de 850 ilçe bulunmaktadır. Bu sayı merkez ilçe dışındaki ilçe sayısını göstermektedir. Bu ilçelerin 561’inin belediyelerine ait Internet sitesi bulunmakta 289 ilçenin ise bulunmamaktadır. İlçe belediyelerinin resmi Internet sitesi sahiplik oranı %66’dır.

C) Belde Belediyeleri

İl ve ilçe merkezleri dışında kalan belde belediyelerinin sayısı 2294’tür. Bunlardan sadece 660 tanesine ait belediye resmi Internet sitesi bulunmakta 1634 tanesinin ise bulunmamaktadır. Belde belediyelerinin Internet sitesi sahiplik oranı %28,77’dir.

III) İNTERNET SİTESİ SAHİPLİĞİ İLE GELİŞMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Az çok tüm belediyelerin işleyişi ve verdikleri hizmet aynı olmasına rağmen belediyelerin sadece bir kısmının Internet sitesi bulunmaktadır. Bu farkın gelişmişlik durumu ile açıklanabileceği düşünülebilir. Çalışmanın amacı da bu olup il, ilçe ve belde belediyelerinin resmi Internet sitesi sahipliklerinin bölgelere göre değişmelerinin, gelişmişlik açısından anlamlı olup olmadığının istatistiksel olarak incelenmesidir. İl, ilçe ve belde belediyelerinin resmi Internet sitesine sahiplikleri ile gelişmişlik arasındaki ilişki ayrı ayrı incelenmiştir. İstatistiksel değerlendirme için ki-kare ilişki ölçüleri kullanılmıştır.

A) Bölge Ayrımı ve Gelişmişlik Ölçüleri

Gelişmişlik ölçüsü olarak farklı konularda çeşitli göstergeler kullanılmaktadır. Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla, okuryazarlık oranı, ortalama yaşam süresi bunlardan bazılarıdır. Ancak bu göstergelerden tümünün il için hesaplanmış olduğunu görmekle birlikte ilçe ve belde bazında hesaplanması henüz gerçekleşmiş değildir. İlçe ve beldeleri de kapsayan bu çalışmada istatistiksel karşılaştırma yapmak için ihtiyaç duyulan değerler için, AB’nin bölgeler arası istatistiksel karşılaştırmalarda kullandığı Türkiye NUTS sınıflandırmasındaki bölge gelişmişlik grupları gösterge olarak kabul edilmiştir. Diğer bir gelişmişlik ölçüsü olarak da Devlet Planlama Teşkilatının Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü’nün 2004 yılı Nisan ayında tüm ilçeler için yaptığı “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”nda tespit edilen sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi kullanılmıştır.

1) NUTS Sınıflandırması

AB’nin istatistiksel bölge birimleri sınıflandırması NUTS (Nomenclature of Units for Territorial Statistics), coğrafik, ekonomik, kültürel, etnik, kentsel ve yönetsel açıdan benzer, yakın ve bütün olan alanları ifade etmektedir. Bölgesel istatistiklerin toplanması geliştirilmesi, sosyo-ekonomik analizlerinin yapılabilmesi amacıyla Avrupa Birliği istatistik ofisi (Eurostat) tarafından geliştirilmiş bir sınıflandırmadır. NUTS sınıflandırması ülkeyi NUTS I bölgelerine, NUTS I bölgelerini NUTS II bölgelerine, NUTS II bölgelerini NUTS III bölgelerine böler. Türkiye için bu uygulama 22 Eylül 2002 tarih 4720 sayılı bakanlar kurulu kararı ile kabul edilerek kullanılmaya başlamıştır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 81). NUTS sınıflandırmasına göre şu an için Türkiye NUTS I düzeyinde 12 bölgeye, NUTS II düzeyinde 26 alt bölgeye, NUTS III düzeyinde ise 81 il’e ayrılmaktadır. NUTS I sınıflandırmasında en gelişmiş bölge 1, en az gelişmiş bölge ise 12 olarak sıralanmıştır.

2) Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi ve Değişkenleri

Sosyo-ekonomik gelişme toplumun demografik yapısının, kırsal nüfus, doğum ve ölüm oranlarının yatay veya dikey hareketliliğinin, gelişme hızının, aile büyüklüğünün, gelir dağılımının ekonomik gelişmeye paralel değişikliklere uğraması şeklinde tanımlanabilir. DPT’nin Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü’nün 2004 yılı Nisan ayında yaptığı il merkezleri de dahil olmak üzere toplam 872 merkez/taşra ilçelerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmasında, fiziki kapasite ve gelir artışı gibi ekonomik gelişmeler ile birlikte, bunların toplum kesimleri gelir grupları ve bölgeler arasındaki dağılımı ile sosyal ve kültürel birikimlerin yansıtılabildiği toplumsal gelişme düzeyleri ortaya konulmuştur. Endekslerin hesaplanmasında Ankara, İstanbul, İzmir illerinin büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçeleri gelişmiş ilçeler kabul edilmiş ve endeksleri hesaplanmamıştır (DPT Elektronik Kütüphanesi, 2006: 36).

Ülkemizde genel yönetim açısından en küçük istatistiksel bilgi toplama ünitesi olarak ilçe düzeyinin temel alınması ilkesi henüz benimsenmemiştir. Kurumların birçoğu il ve bölge düzeyinde örgütlendiğinden istatistiksel çalışmalar da genelde sadece il düzeyinde yapılmaktadır. Bu nedenle ilçe bazında veri temininde güçlükler yaşanmaktadır. Örneğin gelişmenin ana unsurlarından biri olarak kabul edilen gayri safi hasıla ve sağlık personelinin ve hizmetlerinin dağılımı gibi göstergeler ilçe ölçeği için mevcut değildir. Ancak, çalışmada kullanılan değişkenler gelişmenin temel bileşenlerini ilçe bazında temsil edebilecek niteliğe sahip değişkenler arasından seçilmiştir (DPT Elektronik Kütüphanesi, 2006: 38).

Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmasında değişkenlere ait verilerin istatistiksel açıdan daha tutarlı hale getirilmesi ve ilçelerin nüfus ve yüzölçümleri gibi büyüklüklerin etkisini ortadan kaldırmak için mevcut değerler yardımcı veriler aracılığıyla oranlanarak, değişken haline getirilmiştir. Bu kapsamda verilerin büyük bir kısmı ilçe nüfuslarıyla veya bu etkiyi ortadan kaldıracak çeşitli büyüklüklere bölünerek, oranlanmıştır. Böylece, ilçelerin gelişmişliğinin, yüzölçümleri ya da nüfuslarıyla orantılı olarak değil, büyük ölçüde fert başına düşen refah payı olarak değerlendirilmesi sağlanmıştır. Kullanılan tüm değişkenlerin nüfusa oranlanıp, fert başına düşen değerler ölçeğinde kullanılması halinde, nüfusu oldukça fazla olan ilçeler aleyhinde bir durum ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle, göstergelerin duyarlılığını artırdığı durumlarda değişkenler; orantılı ya da fert başına düşen değerler olarak, bunun dışında ise ilçeler itibarıyla toplam mutlak büyüklükler olarak kullanılmış ve denge sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece, bir taraftan, nüfusu fazla olan ilçelerin bu nedenle üst sıralarda yer almaları önlenirken, diğer taraftan bu ilçelerin aynı nedenle daha alt sıralarda yer almaları sakıncası giderilmiştir.

Araştırmada birbiriyle bağımlı olan çok sayıda değişkenin değerlendirilmesine imkân veren teknikler kullanılarak, belirli bir boyutu açıklayan birden fazla değişken kullanılmıştır. Kullanılan bu değişkenler demografik, istihdam, eğitim, sağlık, üretim, mali ve diğer refah değişkenleri ana başlıkları altında toplanmıştır (DPT Elektronik Kütüphanesi, 2006: 37).

3) Kullanılan İstatistikler

Gelişmişlik ve internet sitesi sahipliği birbirinden bağımsız iki ayrı değişken olup olmadığı veya değişkenlerden birinin dağılımının diğer değişkenin dağılımını etkileyip etkilemediğinin istatistiksel olarak değerlendirilmesi için ki-kare ilişki ölçüleri kullanılmıştır. Diğer bir ifade ile İnternet sitesi sahipliği ile gelişmişlik, birbirini etkileyen değişkenler olup olmadığı elde edilen ki-kare değerine göre değerlendirilmiştir. İki değişken arasında ilişki yoksa veya değişkenlerden birinin dağılımı hiçbir şekilde diğer değişkenin dağılımına bağımlı değilse, bu iki değişkenin birbirinden bağımsız oldukları söylenir (Oktay, 2003: 36).

Ki-kare bağımsızlık testi yapılırken kurulan sıfır hipotezi (H_0), gelişmişlik ve İnternet sitesi sahipliğinin birbirinden bağımsız iki değişken olduğu şeklindedir.

Analizler sonucu yapılan değerlendirmelerde sosyal bilimler alanında yapılan istatistikî araştırmalarda kullanılan %5 önem seviyesi esas alınmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmenin anlamlı olabilmesi için sadece İl belediyeleri ile ilgili analizlerde Yates düzeltilmeli ki-kare testi ve ilişki düzeyinin belirlenmesinde de “fi” katsayısı kullanılmıştır.

B) İl Belediyeleri ve Gelişmişlik

81 İl ‘e ait belediyelerden 16 büyükşehir belediyesinin tümünün diğer 65 belediyenin ise 61’inin resmi İnternet sitesi bulunmaktadır. NUTS I sınıflandırmasına göre 10. bölgede 1 il, 12. bölgede de 3 il olmak üzere toplam 4 il belediyesinin resmi İnternet sitesi bulunmamaktadır. İllerin değerlendirilmesinde NUTS sınıflandırması ile sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi ayrı ayrı kullanılmıştır.

İstatistiksel değerlendirmenin anlamlı olabilmesi için NUTS sınıflandırmasındaki ilk 6 grup içinde yer alan iller “gelişmiş veya çok gelişmiş iller”, son 6 grup içinde kalan iller de “az gelişmiş veya gelişmekte olan iller” olarak birleştirilmiştir. Ki-kare bağımsızlık testine göre il belediyelerinin resmi İnternet sitesi sahiplikleri ile birleştirilmiş NUTS I bölge sınıflandırması arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Yates düzeltilmeli $\chi^2 = 1,390$; sd = 1; P = 0,238). Bu sonuca göre, gelişmişlik ile il belediyelerinin İnternet sitesi sahiplikleri dağılımlarının birbirleriyle ilişkili olmadıkları söylenebilir. Tablo : 1’de illerin birleştirilmiş NUTS I bölgelerine dağılımı ile İnternet sitesi sahipliklerine ait frekanslar ve korelasyon gösterilmiştir.

Tablo : 1
İl Belediyelerinin Resmi İnternet Sitesi Sahipliği ile Birleştirilmiş NUTS I Bölge Sınıflandırması Arasındaki İlişki

			Belediye İnternet Sitesi		Toplam
			Var	Yok	
Birleştirilmiş NUTS I Bölgeleri	Gelişmiş veya Çok Gelişmiş İller (ilk 6 grup)	Frekans	33	0	33
		Bölge İçindeki Yüzdesi	100,0	0,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	42,9	0,0	40,7
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	40,7	0,0	40,7
	Az Gelişmiş veya Gelişmekte Olan İller (son 6 grup)	Frekans	44	4	48
		Bölge İçindeki Yüzdesi	91,7	8,3	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	57,1	100,0	59,03
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	54,3	4,9	59,3
Toplam	Frekans	77	4	81	
	Toplam İçindeki Yüzdesi	95,1	4,9	100,0	
	Belediyeler İçindeki Yüzdesi	100,0	100,0	100,0	

(Yates Düzeltilmeli $\chi^2 = 1,390$; sd = 1; P = 0,238)

Sosyo ekonomik gelişmişlik endekslerinde de NUTS sınıflandırılması gibi birleştirme işlemi yapılmış ve ilk 3 grupta yer alan iller “gelişmiş veya çok gelişmiş iller”, son 3 grupta yer alanlara da “az gelişmiş veya gelişmekte olan iller” denilmiştir.

İl belediyelerinin resmi Internet sitesi sahipliği ile birleştirilmiş gruplara göre gelişmişlik endeksi arasındaki ilişki, anlamlı çıkmıştır (Yates düzeltmeli $\chi^2 = 21,442$; $sd = 1$; $P = 0$). Tablo : 2’de illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerine göre site sahiplikleri gösterilmiştir.

Tablo : 2

İl Belediyelerinin Resmi Internet Sitesi Sahipliği ile Birleştirilmiş Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Arasındaki İlişki

		Belediye Internet Sitesi		Toplam	
		Var	Yok		
Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Grupları	Gelişmiş veya çok gelişmiş İller (ilk 3 grup)	Frekans	77	2	79
		Grup İçindeki Yüzdesi	97,5	2,5	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	100,0	50,0	97,5
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	95,1	2,5	97,5
	Az gelişmiş veya gelişmekte olan iller (son 3 grup)	Frekans	0	2	2
		Grup İçindeki Yüzdesi	0,0	100,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	0,0	50,0	2,5
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	0,0	2,5	2,5
	Toplam	Toplam	77	4	81
		Toplam İçindeki Yüzdesi	95,1	4,9	100,0
Belediyeler İçindeki Yüzdesi		100,0	100,0	100,0	

(Yates Düzeltmeli $\chi^2 = 21,442$; $sd = 1$; $P = 0$)

İl belediyelerinin Internet sitesi sahipliği ile sosyo ekonomik gelişmişlik grupları arasındaki anlamlı ilişkide, değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren “fi” katsayısı 0,698 olarak bulunmuştur. Bu da değişkenler arasındaki ilişkinin %69,8 gibi yüksek oranda olduğunu göstermektedir.

C) İlçe Belediyeleri ve Gelişmişlik

Türkiye’de bulunan 850 ilçenin büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçeleri gelişmiş sayıldığından değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

Bu nedenle değerlendirmeye alınan ilçe sayısı 794 olmuştur. Bu belediyelerden 505’ine ait resim Internet sitesi bulunmakta 289’unun ise bulunmamaktadır. Bir ilin ilçeleri arasında gelişmişlik farkı olabileceğinden, geniş bir alanı içine alan NUTS I bölgesel sınıflandırması ile ilişkisi yerine, sadece ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliği arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Yapılan İstatistikî değerlendirmede ilçe belediyelerinin resmi Internet sitesi sahiplikleri ile gelişmişlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Diğer

bir ifade ile gelişmiş ilçelerin İnternet sitesine sahip olma olasılıkları gelişmemiş ilçelere göre çok yüksektir ($\chi^2 = 78,598$; $sd = 5$; $P = 0$). Tablo: 3’de ilçe belediyelerinin resmi İnternet sitesi sahipliklerinin gelişmişlik grupları içerisindeki frekans dağılımı ve korelasyonu görülmektedir.

Tablo : 3
İlçe Belediyelerinin Resmi İnternet Sitesi Sahiplikleri ile Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Arasındaki İlişki

			Belediye İnternet Sitesi		Toplam
			Var	Yok	
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Grupları	En Çok Gelişmiş İlçeler (1. Grup)	Frekans	5	0	5
		Grup İçindeki Yüzdesi	100,0	0,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	1,0	0,0	0,6
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	0,6	0,0	0,6
	2. Grup İlçeler	Frekans	88	12	100
		Grup İçindeki Yüzdesi	88,0	12,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	17,4	4,2	12,6
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	11,1	1,5	12,6
	3. Grup İlçeler	Frekans	211	84	295
		Grup İçindeki Yüzdesi	71,5	28,5	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	41,8	29,1	37,2
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	26,6	10,6	37,2
	4. Grup İlçeler	Frekans	105	70	175
		Grup İçindeki Yüzdesi	60,0	40,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	20,8	24,2	22,0
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	13,2	8,8	22,0
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Grupları	5. Grup İlçeler	Frekans	51	49	100
		Grup İçindeki Yüzdesi	51,0	49,0	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	10,1	17,0	12,6
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	6,4	6,2	12,6
	En Az Gelişmiş İlçeler (6. Grup)	Frekans	45	74	119
		Grup İçindeki Yüzdesi	37,8	62,2	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	8,9	25,6	15,0
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	5,7	9,3	15,0
Toplam	Toplam	505	289	794	
	Toplam İçindeki Yüzdesi	63,6	36,4	100,0	
	Belediyeler İçindeki Yüzdesi	100,0	100,0	100,0	

($\chi^2 = 78,598$; $sd = 5$; $P = 0$)

İlçe belediyelerinin İnternet sitesi sahipliği ile ilçenin sosyo ekonomik gelişmişlik seviyesi arasındaki anlamlı ilişkide, “fi” katsayısı 0,315’dir. Bu değer, ilçe belediyelerinin resmi internet sitesi sahipliklerinin %31,5 oranında Sosyo ekonomik gelişmişlik seviyesi ile açıklanabileceğini göstermektedir.

D) Belde Belediyeleri ve Gelişmişlik

Türkiye’de il ve ilçeler dışında kalan belde belediyelerinden 660 tanesine ait resmi İnternet sitesi bulunmaktadır. Belde belediyelerinin İnternet sitesi sahipliklerinin değerlendirilmesinde beldelere ait gelişmişlik endeksi bulunmadığından bağlı buldukları ilçelere ait sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksleri kullanılmıştır. Yapılan İstatistikî değerlendirmede resmi belde belediyelerinin İnternet sitesine sahip olmaları ile gelişmişlikleri arasında çok yüksek bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 135,093$; $sd = 5$; $P = 0$). Tablo : 4’de Belde belediyelerinin resmi İnternet sitesi sahipliklerinin gelişmişlik gruplarına göre frekans dağılımı ve korelasyonu gösterilmiştir.

Tablo : 4
Belde Belediyelerinin Resmi İnternet Sitesi Sahiplikleri ile Gelişmişlik Arasındaki İlişki

			Belediye İnternet Sitesi		Toplam
			Var	Yok	
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Grupları	En Çok Gelişmiş Beldeler (1. Grup)	Frekans	0	0	0
		Grup İçindeki Yüzdesi	0,0	0,0	0,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	0,0	0,0	0,0
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	0,0	0,0	0,0
	2. Grup Beldeler	Frekans	134	87	221
		Grup İçindeki Yüzdesi	60,6	39,4	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	20,3	5,3	9,6
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	5,8	3,8	9,6
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi Grupları	3. Grup Beldeler	Frekans	233	639	872
		Grup İçindeki Yüzdesi	26,7	73,3	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	35,3	39,1	38,0
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	10,2	27,9	38,0
	4. Grup Beldeler	Frekans	254	697	951
		Grup İçindeki Yüzdesi	26,7	73,3	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	38,5	42,7	41,5
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	11,1	30,4	41,5
	En Çok Gelişmiş Beldeler (1. Grup)	Frekans	26	122	148
		Grup İçindeki Yüzdesi	17,6	82,4	100,0
		Belediyeler İçindeki Yüzdesi	3,9	7,5	6,5
		Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	1,1	5,3	6,5
En Az Gelişmiş Beldeler (6. Grup)	Frekans	13	89	102	
	Grup İçindeki Yüzdesi	12,7	87,3	100,0	
	Belediyeler İçindeki Yüzdesi	2,0	5,4	4,4	
	Genel Toplam İçindeki Yüzdesi	0,6	3,9	4,4	
Toplam	Toplam	660	1634	2294	
	Toplam İçindeki Yüzdesi	28,8	71,2	100,0	
	Belediyeler İçindeki Yüzdesi	100,0	100,0	100,0	

$$(\chi^2 = 135,093; sd = 5; P = 0)$$

Belde belediyelerinin İnternet sitesi sahipliği ile beldenin sosyo ekonomik gelişmişlik seviyesi arasındaki ilişkide, “fi” katsayısı 0,243 olarak bulunmuştur. Bu da değişkenler arasında %24,3 oranında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

SONUÇLAR

Yerel yönetimler denilince akla ilk gelen belediyelerin verdikleri hizmetlerin bir kısmı artık bilişim teknolojileri kullanılarak verilebilmektedir. Bunun yanında bilgi teknolojilerinden yararlanmaları sadece kamu hizmeti olmayıp ilçe-beldenin tanıtımı da yapılmaktadır. Belediye binasına gitmeden evinden ofisinden veya iş yerinden belediye ile ilgili bir takım işlemlerin yapılabilmesi mümkündür. Ancak bu imkânların kullanılabilmesi öncelikle belediyenin İnternet üzerinden ulaşılabilecek bir siteye sahip olması gerekmektedir. İnternet sitesini hazırlamak için, belediye bilgi işlem birimi çalışanlarından veya dışarıdan bilgi teknolojileri hizmeti sunan kuruluşlardan yararlanılmaktadır. Doğal olarak bu işlerin bir maliyeti olacağı kuşkusuzdur.

İnternet kullanım oranlarının o ülkenin gelişmişlik göstergelerinden bir olarak kabul edildiği günümüzde kamusal hizmet veren belediyelerin İnternet sitesi sahipliklerinin o bölgenin sosyal ve ekonomik olarak gelişmiş olmasıyla ilişkili olup olmadığının araştırılması çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Gelişmişlik göstergesi olarak Devlet Planlama Teşkilatının Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü’nün 2004 yılı Nisan ayında yapmış olduğu il ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması çalışmasındaki değerler alınmıştır. Bu çalışmaya göre Türkiye’deki il ve ilçeler 6 homojen grup içerisinde sıralanmıştır. 1. grup ilçeler çok gelişmiş, 6. grup ilçeler ise az gelişmiş ilçelerdir. Bir diğer gösterge olarak da AB’nin Türkiye için belirlenen NUTS I düzeyindeki bölgelerin grup numaraları kullanılmıştır. İl belediyelerine ait İnternet sitelerinin gelişmişlik ile ilişkileri İstatistiksel olarak analiz edilirken, gerek NUTS gerekse sosyo ekonomik gelişmişlik grupları birleştirilerek ikiye indirgenmiş ve “az gelişmiş veya gelişmekte olan iller” ve “gelişmiş veya çok gelişmiş iller” olarak adlandırılmıştır.

Resmi belediye sitesine ulaşabilmek için kullanılan İnternet adresi www.[il/ilçe/belde adı].bel.tr şeklinde veya www.[il/ilçe/belde adı].bld.gov.tr şeklinde olmaktadır. Site adres uzantıları “bel.tr” veya “bld.gov.tr” şeklinde olmayan, ilçe veya beldenin tanıtımı amacıyla kurulan kişisel siteler çalışmada dikkate alınmamıştır.

Türkiye’de bulunan tüm il, ilçe ve belde belediyelerini içine alan bu çalışmada gerek il gerekse ilçe veya belde bazında resmi İnternet sitesine sahip olunması ile gelişmişlik arasında istatistiksel açıdan çok anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile yerel yönetimlerin İnternet sitesine sahip olmaları ile yöre gelişmişliği birbiriyle ilgili iki değişkendir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, gelişmiş bir yörenin yerel yönetimine ait İnternet sitesinin bulunma olasılığı, gelişmemiş yörelere göre oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde yerel yönetime ait İnternet

sitesinin bulunması o yörenin gelişmiş bir yer olduğu konusunda bir gösterge olarak da kabul edilebilir.

Çalışmanın ilk kısmında illere ait siteler incelenmiştir. Yerel yönetimlere ait Internet sitesine sahip olmayan 4 ilden 1 tanesi, NUTS I bölgelerinden az gelişmiş kabul edilen 10. bölgede, diğer 3 il ise daha az gelişmiş kabul edilen 11. bölgededir. Ayrıca aynı illerden 2'si sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinde az gelişmiş iller arasında sayılan 3. grupta, diğer ikisi ise 4. grupta yer almaktadır. Birleştirilmiş NUTS gruplarına göre, illerin gelişmişlikleri ile belediye Internet sitesi sahiplikleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmazken, birleştirilmiş sosyo ekonomik gelişmişlik gruplarına göre, illerin gelişmişlik seviyeleri ile belediyelerinin Internet sitesi sahibi olmasının birbiriyle ilişkili oldukları tespit edilmiştir.

İkinci kısım inceleme ilçeler bazında yapılmıştır. Ankara, İstanbul ve İzmir illerinin büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçeleri gelişmiş kabul edilerek değerlendirilmeye alınmamıştır. İlçelerin değerlendirilmesinde sadece sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi kullanılmıştır. 6 gruba ayrılan endekse göre çok gelişmiş kabul edilen ilçelerin tümünün belediye resmi Internet sitesi bulunurken daha az gelişmiş 2. gruptaki ilçelerin %88'inin, 3 grup ilçelerin %71,5'inin 4. grup ilçelerin %60'ının, 5 grup ilçelerin %51'inin ve en az gelişmiş sayılan 6 grup ilçelerin ise %37,8'inin resmi Internet sitesine sahip oldukları görülmüştür. Gelişmiş gruptan daha az gelişmiş gruplara geçişlerde azalan Internet sitesi sahiplik oranının bir tesadüf olmadığı, yapılan analiz sonucunda, ($\chi^2 = 78.598$; $P < 0,01$) olarak elde edilen test istatistiğinin, %5 önem seviyesinde kritik ki-kare değeri olan 11,070'den büyük olması ile doğrulanmıştır. Bu sonuca göre ilçeler için de, belediye internet sitesi sahipliklerinin ilçe gelişmişlik seviyesi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü kısmını, belde belediyelerinin Internet sitesi sahipliğinin incelenmesi oluşturmuştur. Yapılan araştırmalara rağmen, beldeler için hesaplanmış bir gelişmişlik endeksi bulunmamıştır. Bu durumda analiz yapabilmek için bağlı buldukları ilçelere ait gelişmişlik endeksi kullanılmıştır. Hiçbir belde çok gelişmiş sayılan 1. grup içerisinde bulunmamaktadır. 2. grup içerisinde yer alan belde belediyelerin %60,6'sının, 3. ve 4. grupta yer alan belde belediyelerin %26,7'sinin, 5. grupta yer alan belde belediyelerin %17,6'sının en az gelişmiş sayılan 6. grupta bulunan belde belediyelerin ise sadece %12,6'sının resmi bir Internet sitesi bulunmaktadır. Beldelerin gelişmişlik seviyesi azaldıkça belediye Internet sitesi sahiplik oranlarının azalıyor olmasının bir rastlantı olmayıp gelişmişlik ile ilişkili olduğu yapılan istatistiksel analiz ile de doğrulanmıştır. Elde edilen ki-kare değerinin ($\chi^2 = 135,093$; $P < 0,01$), %5 önem seviyesindeki kritik ki-kare değeri olan 9,488'den büyük olması, gelişmişlik ile Internet sitesi sahipliğinin birbirlerinin dağılımını etkileyen iki ayrı değişken olduğunu göstermektedir.

Gelişmiş yörelere ait belediyelerin vermeleri gereken gerek altyapı gerekse bürokratik hizmetleri gelişmemiş yörelere göre daha fazladır. Bu nedenle belediyelerin

bir takım hizmetleri İnternet üzerinden vermelerine ihtiyaç vardır. Bu şekilde, zamandan ve kaynaklardan önemli ölçüde tasarruf sağlayacağı için verimlilik de artacaktır. Henüz İnternet üzerinden hizmet vermeyen belediyelerin bir an önce bu uygulamaya katılmaları kendilerinden beklenmektedir. Ayrıca bu sitelerin sadece talep ve şikâyetlerin kabul edildiği bir iletişim kanalı olmaktan çok, tahsilât ve müracaat gibi hizmetlere imkân verecek şekilde getirilmesi gerçek anlamda işleri kolaylaştıracak ve vatandaş memnuniyetini sağlayacaktır.

Kısaca, il, ilçe ve belde belediyelerinin resmi İnternet sitesine sahip olmaları bölgesel gelişmişlikleri ile yakından ilgili olduğu, gerek sayısal sonuçların incelenmesiyle, gerekse istatistiksel değerlendirmelerin analiz edilmesiyle görülmüştür.

KAYNAKÇA

- AKUTAGAWA Kazunori and SE-IL Mun. (2005), “Private Goods Provided By Local Governments”, *Regional Science and Urban Economics*, Vol. 35, No : 1, pp.23-48.
- BANERJEE Parthasarathi. (2001), “What Does it Mean to Empower Informationally The Local Government!—Designing An Information System For A District Level Development Administration”, *International Journal of Information Management*, Vol. 21, No : 6, pp. 403-421.
- BİLGİ TOPLUMU DAİRESİ BAŞKANLIĞI, “E-Devlet Proje ve Uygulamaları”, (3-10-2006) <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/yayin/edevletprojeuygulamaları.pdf>
- BOZKURT Ömer, ERGUN Tuncay. (1998), *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, TODAİE yayınları, Ankara.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”,(5-10-2006) <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>
- DİNÇER Bülent, ÖZASLAN Metin. (2004), *İlçelerin Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, DPT Yayınları, Ankara
- ERDAL Murat. (2004), *Elektronik Devlet: E-Türkiye ve Kurumsal Dönüşüm*, Filiz Kitapevi, İstanbul.
- HASANOĞLU M., ALİYEV Z. (2006), “Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı : 60, Ankara.
- HENDEN Burçin, Henden Rıfki. (2005), “Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve e-Belediyecilik”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt : 4, ss. 48-66
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI. (2002), “Türkiye Mülki İdare Bölümleri Belediyeler ve Köyler”, *İçişleri Bakanlığı Yayınları*, Ankara.

İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, “Mülki İdare Bölümleri”, (3-10-2006)
<http://www.illeridaresi.gov.tr/modules.php?name=istatistik4>

İNCE Murat. (2001), “Elektronik Devlet: Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkanlar”, *DPT Yayınları*, Ankara.

JAEGER Paul. (2006), “Assessing Section 508 Compliance on Federal e-government Web Sites: A Multi-Method, User Centered Evaluation of Accessibility For Person with Disabilities”, *Government Information Quarterly*, Vol. 23, No : 2, pp. 169-190.

_____(2003), *The Endless Wire: E-Government As Global Phenomenon*, *Government Information Quarterly*, Vol. 20, No : 4, pp. 323-331

JAEGER Paul T., THOMPSON Kim M. (2003), *E-Government Around The World: Lessons, Challenges, And Future Directions*, *Government Information Quarterly*, Vol. 20, No : 4, pp. 389-394

MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, (1-10-2006) <http://www.mahalli-idareler.gov.tr>

MUSGRAVE Stephen, (2004), “The community portal challenge-is there a technology barrier for local authorities?”, *Telematics and Informatics*, Vol. 21, pp. 261–272.

OKTAY Erkan. (2003), “Kontenjans Tablolarından Elde Edilen İlişki Ölçüleri: Öğretim Üyeleri Değerleme Çalışması”, *Aktif Yayınları*, Erzurum.

PICCI Lucio. (2006), *The Quantitative Evaluation of The Economic Impact of E-Government: A Structural Modeling Approach*, *Information Economics and Policy*, Vol. 18, No : 1, pp. 107-123

SAFAI-AMINI Mino. (2000), *Information Technologies: Challenges And Opportunities For Local Governments*, *Journal of Government Information*, Vol. 27, No : 4, pp. 471-479.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU , (3-10-2006) <http://www.tuik.gov.tr>

TÜRKİYE VE ORTADOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ, (3-10-2006) <http://www.todaie.gov.tr>

WELCH Richard. (2002), *Legitimacy Of Rural Local Government in The New Governance Environment*, *Journal of Rural Studies*, Vol. 18, No : 4, pp. 443-459

YEREL YÖNETİMLER PORTALI, (29-9-2006) <http://www.yerelnet.org.tr>

YILDIZ M. (1999), *Yerel Yönetimlerde Yeni Bir katılım Kanalı: İnternet: ABD’nde Elektronik Kamu Bilgi Ağları, Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt : 8, Sayı : 4, Ankara.